

Reference

1. Mizhnarodna ekonomika : navch. posibnyk / [V. Ye. Sakharov, V. S. Budkin, S. A. Yerokhin ta in.] ; za zah. red. Sakharova V. Ye. — K., 2008. — 432 s. [in Ukrainian].
2. *Marholyt H. R.* Mekhanyzm ekonomycheskoj yntehratsyy osnovnoho zvena narodnoho khoziazjstva: dys.d.e.n. : 08.00.05. / Marholyt H. R. Moskovskij ynstitut upravleniya. — M., 1990. — 364 s. [in Russian].
3. *Korostyshevskaia E. M.* Nauchno-proyzzvodstvennaia yntehratsiya: dys.. d. e. n. : 08.00.01 / Elena Mykhajlovna Korostyshevskaia. — SPb., 1999. — 310 c. [in Russian].
4. *Hershtejn E. F.* Dyfferentsyatsiya y yntehratsiya v promyshlennosti: teoriya y praktyka razvytyia: dys.d.e.n. : 08.00.05. / Efym Felyksovyh Hershtejn. — Mynsk, 1993. — 340 s. [in Russian].
5. *Kempbel D.* Stratehycheskij menedzhment / D. Kempbel, Dzh.Stounkhaus, B. Kh'iuston; per. s anhl. N.Y. Almazovoj. — M. : OOO «Yzdatel'stvo prospekt», 2003. — 336 s. [in Russian].
6. *Poruchnyk A.* Intehratsiia Ukrainy u svitove hospodarstvo / Poruchnyk A. — K., 1994. — 129 s. [in Ukrainian].
7. Mizhnarodni stratehii ekonomichnoho rozvytku : pidruchnyk / [Yu. V. Makohon, D. H. Luk'ianenko, Yu. M. Pakhomov ta in.] ; pid zah. red. Yu. V. Makohona. — K., 2009. — 417 s. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2013 р.

УДК 330.1; 339.9

Кудінова А. В., к.е.н., доцент,
кафедра політичної економії факультетів управління
та управління персоналом і маркетингу,
ДВНЗ «Київський національний університет
імені Вадима Гетьмана»

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СПОЖИВАННЯ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ, ФАКТОРИ, ПРОЯВИ

Alevtyana Kudinova,
Ph. D., Associate Professor,
political economy department,
Vadim Getman Kyiv National Economic University

INTERNATIONALIZATION OF CONSUMPTION: HISTORICAL BACKGROUND, FACTORS, MANIFESTATIONS

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено історичні, економічні, соціальні передумови та ключові чинники, що визначили характер і напрям розвит-

ку процесів інтернаціоналізації споживання; охарактеризовано місце в цих процесах культурних і цивілізаційних факторів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: споживання, інтернаціоналізація споживання, культурна дифузія.

ABSTRACT: The article explores historical, economic, social conditions and key factors which defined the trend in internationalization of consumption development; cultural and civilizational factored are described.

KEY WORDS: consumption, internationalization of consumption, cultural diffusion.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими завданнями.

Інтернаціоналізація економіки як процес економічного наближення країн сучасного світу, заснований на поглибленні міжнародного поділу праці, швидкому зростанні міжнародної міграції капіталу та його інтернаціоналізації, розширенні міжнародних зв'язків у банківській і страховій сферах, активній міграції робочої сили тощо, стала одним з чинників, що змінили уявлення людини про своє місце в процесі суспільного виробництва. Традиційно, аналізуючи процеси інтернаціоналізації господарського життя, виділяють інтернаціоналізацію виробництва (встановлення безпосередніх відносно сталих виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, унаслідок чого національне виробництво перетворюється на частину виробничого процесу у світовому масштабі) та інтернаціоналізацію капіталу (процес переплетіння та поєднання національних капіталів, проявляється як у створенні окремими компаніями об'єктів в інших країнах, так і в розвитку міжфірмових зв'язків і контактів між капіталами різних країн).

Хоча єдиний відтворювальний процес багатьох національних економік, глобальний характер науково-технічного прогресу сприяли не лише міжнародній економічній інтеграції, але й інтернаціоналізації споживання через уніфікацію — повну чи часткову — національних господарств різних країн, ліквідацію бар'єрів для руху товарів, послуг, капіталу, робочої сили цих країн. Крім того, споживання, як і виробництво є ключовою функцією господарства, а процеси, що відбуваються сьогодні у світовій економіці вимагають вивчення їх впливу, взаємозв'язків, факторів, наслідків дії на всі фази виробничого процесу; крім того, людина, як основна продуктивна сила суспільства, що насам-

перед є органічною єдністю біологічної та соціальної складових, реалізує себе, в тому числі, і в споживанні.

Аналіз останніх публікацій і виділення невирішеної частини проблеми. Проблема споживання розглядається переважно, по-перше, в контексті його взаємозв'язку з попитом, інвестиціями (В. Геєць, Дж. Кейнс, А. Маршал, Я. Петренко, П. Самуельсон, Е. Хансен, Д. Шрайбфедер [2; 3; 8; 9; 10; 13; 15]); по-друге, як моделювання споживчої поведінки залежно від різних факторів впливу (Л. Кириленко, А. Коротченко, О. Шафалюк [4; 5; 14]); по-третє, з точки зору впливу науково-технічних інновацій на споживчу сферу (К. Антипов, А. Філіпенко [1; 12]). Проте проблема трансформації відносин споживання в умовах зростаючої інтернаціоналізації, на наш погляд, досліджена недостатньо і потребує змістовного та обґрунтованого вивчення.

Постановка завдання

Метою цієї статті є обґрунтування нових аспектів теоретичного аналізу відносин виробництва і споживання в умовах зростаючої інтернаціоналізації.

Викладення основних результатів дослідження

Сучасне світове господарство — це не лише сукупність і взаємозв'язок національних економік. Іншим його зрізом є взаємовплив культур, традицій, тенденцій впливу економічного розвитку окремих країн на інші країни, регіони, навіть континенти. І в своєму становленні інтернаціоналізація споживання пройшла кілька періодів, послідовність яких обумовлена низкою об'єктивних передумов і факторів.

У свій час Великі географічні відкриття призвели до різкого стрибка в розвитку зовнішньої торгівлі європейських країн. Подібні зміни в організації суспільного життя, домінування Європи у світовій торгівлі, не могли не викликати конфлікту інтересів, що і призвело до початку колоніальних війн, знецінення грошей, виникнення великих капіталістичних підприємств. І окрім явних наслідків у виробничій сфері, змінилась структура не лише індивідуального споживання (наприклад, зміна раціону харчування), але й виробничого (так, в Іспанії та Португалії приток коштовностей з колоніальних країн перетворився на інструмент війни, який відволював від споживання продукції, призначеної для виробництва)

Проте якщо спочатку рушійною силою інтернаціоналізації споживання була інтернаціоналізація економіки, то поступово вони «помінялися ролями» і вже споживання, з його постійно зростаючими потребами, сприяло подальшій інтернаціоналізації економіки.

Друга половина XIX ст. характеризувалась не тільки розвитком національних господарських систем та усупільненням продуктивних сил у міжнародному масштабі, але й виникненням світового ринку, і, відповідно, розвитком міжнародного виробництва, логіка якого передбачає розростання ринків збуту за межі національних кордонів, що не могло не сприяти популяризації єдиних стандартів споживання.

Розвиток міжнародного виробництва був тісно пов'язаний з розповсюдженням колоніального та напівколоніального панування невеликої кількості країн на нові території та підключення їх (іноді всупереч власним бажанням і прагненням) до всеохоплюючого відтворювального процесу. Колоніалізм став однією з умов, що сприяв економічному об'єднанню світу та розвитку процесів інтеграції та інтернаціоналізації, в тому числі інтернаціоналізації споживання. Дешеві промислові товари західних країн нерідко розоряли місцеве ремісничє виробництво, в додаток до цього колонізатори, з метою підвищення рівня споживання товарів з метрополій, впроваджували дискримінаційні (15—17 %) внутрішні податки на виробництво, транспортування та торгівлю товарами місцевого виробництва. Капіталістична колонізація у поєднанні з бурхливим розвитком машинного виробництва у метрополіях сприяла перетворенню колоній на ринки збуту (наприклад, британський експорт бавовни в Індію з 1618 по 1835 рр. збільшився у 65 разів. У результаті колонізації Індія, яка колись була експортером тканин, перетворилася на їх імпортера, споживаючи значну частину британського експорту — в середині XIX ст. майже $\frac{1}{4}$ тканин, що експортуються) [6].

Сформована економічна структура колоній часто перетворювалась на економічний придаток метрополії. У результаті процес відтворення (і, відповідно, споживання, але в умовах жорсткіших бюджетних обмежень, нижчих стандартів якості життя), став продовженням аналогічного процесу в метрополіях, з яких поступали засоби виробництва, потужність яких висувала вимоги до місткості ринків збуту готової продукції.

Крім того, нагромадження капіталу в XVI ст., викликане підвищенням цін як результату колоніальних завоювань, поява в метрополіях великих обсягів золота та срібла і спровоковане цим зростання прибутків, бурхливий розвиток капіталістичних відносин у XVIII—XIX ст., відкрили механізм нагромадження за складним відсотком, що, звичайно, позначилося на специфіці споживання, особливо у довгостроковій перспективі — недостатня

платоспроможність населення тепер легко долалась, оскільки уможлиблювала фінансувати нинішні витрати за рахунок майбутніх доходів.

Міжнародний поділ праці став ще одним фактором, який визначив процес інтернаціоналізації споживання: буржуазія шляхом експлуатації всесвітнього ринку, зробила виробництво і споживання всіх країн космополітичним і на зміну старій місцевій і національній замкненості та існування за рахунок власного виробництва, приходить всебічний зв'язок і всебічна залежність однієї нації від іншої [7].

Досягнутий рівень МПП уже практично не залишив країни, господарське життя якої було б ізольовано від зовнішнього світу, а економічні процеси обмежувались би кордонами національної держави. Зовнішня торгівля із відносно ізольованого сектора економіки, який компенсує нестачу окремих видів ресурсів і товарів, перетворилась на один з ключових елементів господарського життя.

Незважаючи на позитивний вплив міжнародного поділу праці, можна відмітити і його негативні наслідки, які найчастіше відчують на собі слаборозвинені країни. Наприклад, колонізація взагалі сприяла зміні конфігурації поділу праці в світі, забезпечуючи домінування Європи на світовому ринку. Так, на Сході відбулося руйнування торговельно-промислової діяльності під впливом імпорту товарів. У результаті зросла деурбанізація населення, яке надавало перевагу експортно орієнтованому сільському господарству. Тобто міжнародний поділ праці позбавив залежні країни вищих форм і галузей традиційної економічної структури в обмін на аграрно-сировинні сфери діяльності з низькою доданою вартістю. Спроби подолати цю залежність, вийти за межі сировинно-аграрного стану сприймалися метрополією як порушення дії ринкових сил, а неможливість державного захисту національного виробництва в колоніях від конкуренції з іноземними товарами та капіталом, що мали перевагу завдяки високому рівню нагромадження, концентрації, централізації капіталу, руйнувала традиційні виробництва і створювала високий інвестиційний бар'єр на шляху формування промислового капіталу в колоніальних країнах.

Таким чином, історично склались об'єктивні умови для інтернаціоналізації споживання, які у поєднанні з виробничими, науково-технічними, організаційними, економічними, політичними та соціокультурними факторами завершили формування індустріальної моделі споживання.

Домінування європейців на Сході трансформувало не лише внутрішню економічну структуру цих країн, але й привнесло західні цінності у східні країни, хоча «м'якою імплементацією» цей процес назвати не можна. Скоріше це зіткнення двох принципово різних моделей світогляду, що нагадують паралелі, які майже не мали соціокультурних точок перетину. Модернізація в Європі сприймалась як абсолютно природний процес, а для Сходу традиційні, звичні стандарти організації життя є непорушною основою суспільних відносин, з якою погоджуються всі соціальні верстви — від еліти до найбідніших прошарків населення.

Протиріччя між вестернізацією і місцевою культурою розв'язувалось на основі культурного синтезу, що передбачав еволюцію і реінтеграцію традиційних цінностей у сучасні умови. При цьому традиційні цінності зберігають для особистості онтологічне значення, продовжуючи визначати її життєву філософію, ставлення до себе і інших людей, а запозичені норми і стандарти сприймаються як прагматичні, що орієнтують поведінку в рамках певного класу відносин і ситуацій (у господарській діяльності, матеріальне споживання, сфера споживання). Хоча культура не лише глибша економічних і політичних аспектів соціального життя, але й фундаментальніша за них: «тоді як економічні та політичні мапи світу дійсно майже повністю «вестернізовані», культурна мапа і сьогодні залишається такою, якою вона була до початку західної економічної та політичної експансії» [11].

Інтернаціоналізації споживання у свій час сприяли ще ідеї Просвітництва, наполеонівські війни тощо, коли континентальна Європа змушена була сприймати стандарти життя Франції та Англії. Схожий вплив і колоніальних захоплень і бурхливого капіталістичного розвитку: потужний потік індустріальних новацій, починаючи із залізниці, телеграфу та закінчуючи електрикою та великою кількістю інших винаходів, захопили весь світ, у тому числі і Схід, який енергійно вестернізувався. Саме блага вестернізації трансформували величезний світ поза Заходом, більшість суспільств східного типу в результаті цього стали модифікуватися та набувати ознак суспільства змішаного типу, які після деколонізації еволюціонували чи, принаймні, отримали можливість розвитку у бік суспільств західного типу. Проте цей найважливіший для всієї історії людства процес набув, особливо в ХХ ст., трохи несподіваного вектору, зміст якого полягає не стільки в інтенсивному економічному та соціополітичному розвитку, скільки в нестриманому кількісному зростанні.

Висновки.

Отже, сама модель індустріального споживання передбачає його інтернаціоналізацію. «Локомотивом» цього процесу виявились промислові держави, їх протекціоністська політика щодо експорту в країни, що розвиваються.

Світове виробництво, що базується на глобальній конкурентній основі та міжнародній міграції капіталу, призвело до інтенсивної передислокації факторів виробництва, а перенесення за кордон значної частини виробництва і утворення багатьох, інтегрованих у єдину мережу продукування товарів і послуг філіалів, надало міжнародним компаніям можливості використовувати переваги та ресурси багатьох країн. Міжнародний, а потім глобальний рух факторів виробництва, товарів і послуг, як особистого, так і кінцевого призначення, також сприяли інтернаціоналізації споживання, як і політична та економічна фрагментація всередині окремих регіонів і країн, розповсюдження ринкових відносин і зон вільної торгівлі.

Вплив культурних факторів не настільки однозначний, оскільки вестернізація вступила у суперечність з місцевою культурою. Результатом такого протистояння стала синтезована модель економічної поведінки. Базис цієї моделі сформували традиційні цінності суспільства. Саме вони визначають життєву філософію індивідів, ставлення до себе та до інших людей. Прагматизм, орієнтація на матеріальне споживання є результатом впливу запозичених норм і стандартів.

Уперше висловлена А. Абдель-Малеком думка, що суспільство трансформується, а не розвивається, дозволила по-новому оцінити рушійні сили цього процесу: розвиток завжди асоціювався із західним впливом, трансформація передбачає внутрішню перебудову суспільства у відповідності з іманентно притаманними йому законами, оскільки духовні передумови, необхідні для руху традиційного суспільства до індустріалізації, не здатні охопити всього масиву західної культури як певного ідеального типу. Отже, модель соціально-економічного розвитку має поєднувати, синтезувати ендогенні та екзогенні, економічні та соціокультурні фактори, традиційні та сучасні цінності та інститути. Новинки завжди цікавили різні цивілізації, але вони ніколи не змінювали базової культури тієї країни, яка приймала ці новинки від інших цивілізацій як екзотику для цивілізації-реципієнта, або нав'язане благо. Проте проблема в тому, що сьогодні імплементуються не окремі предмети споживання, а сама модель споживання зі всіма притаманними західній тра-

диції атрибутами. Зауважимо, що йдеться про цивілізацію, а не культуру: індустрія розваг не означає культурного перетворення, тобто це не означає наближення точок зору та переконань представників різних культур, але парадоксальним чином сприяє інтернаціоналізації споживання.

Література

1. *Антипов К. В.* Глобальная виртуализация сферы потребления системы общественного воспроизводства / К. В. Антипов // Экономические науки. — 2009. — № 2. — С. 62—65.
2. *Геєць В. М.* Політика економічного зростання на основі розширення внутрішнього споживання та її наслідки / В. М. Геєць // Фінанси України. — 2007. — № 9. — С. 14—33.
3. *Кейнс Дж. М.* Общая теория занятости, процента и денег. Избранное; [под науч. ред. П. Н. Ключкина]. — М. : ЭКСМО, 2009. — 959 с.
4. *Кириленко Л. М.* Структура потреб та її вплив на систему і форми особистого споживання / Л. М. Кириленко // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; [відп. ред. А. В. Шегда]. — К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2010. — Вип. 22.
5. *Коротченко А. Л.* Капитал: Теоретические основы капитала: [монография] / А. Л. Коротченко. — К. : НТУУ КПИ, 2008. — 96 с.
6. *Ломакин В. К.* Мировая экономика: Учебник для вузов. — 2-е изд. перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 735 с.
7. *Маркс К., Энгельс Ф.* Манифест Коммунистической партии. — М.: Политиздат, 1971. — 64 с.
8. *Маршалл А.* Основы экономической науки [Текст]; [предисл. Дж. М. Кейнса; под науч. ред. П. Н. Ключкина]. — М. : ЭКСМО, 2008. — 832 с.
9. *Петренко Я. В.* Парадокс потребления как результат действия эффекта потребительского лага / Я. В. Петренко // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 8. — С. 206—213.
10. *Самуэльсон П.* Экономика / Пол Э. Самуэльсон, Вильям Д. Нордхаус; [пер. с англ. О. Л. Пелявского; под ред. А. А. Старостиной, В. А. Кравченко] / 18-е изд. — М.; СПб.; К.: Вильямс, 2008. — 1360 с.
11. *Тойнби А. Дж.* Постигание истории: Пер. с англ. / Сост. Огурцов А. П. — М.: Прогресс, 1996. — 608 с.
12. *Філіпенко А. С.* Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність : [монографія]. / А. С. Філіпенко. — К. : Знання, 2007. — 670 с.
13. *Хансен Э.* Денежная теория и финансовая политика : Пер. с англ. / Э. Хансен. — М. : Дело, 2006. — 312 с.
14. *Шафалюк О. К.* Гуманістична концепція споживача в маркетингу : монографія / О. К. Шафалюк. — К. : КНЕУ, 2008. — 200 с.

15. *Шрайбфедер Д.* Эффективное управление запасами / Д. Шрайбфедер. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. — 304 с.

Reference

1. *Antipov K. V.* Global'naia virtualizatsiia sfery potrebleniia sistemy obshchestvennogo proizvodstva / K. V. Antipov // *Ekonomicheskie nauki*. — 2009. — № 2. — S. 62—65 [in Russian]

2. *Geets' V. M.* Politika ekonomichnogo zrostantia na osnovi rozshirennia vnutrishn'ogo spozhivannia ta ii naslidki / V. M. Geets' // *Finansi Ukraïni*. — 2007. — № 9. — S. 14—33 [in Ukrainian]

3. *Keins Dzh.M.* Obshchaia teoriia zaniatosti, protsenta i deneg. Izbrannoe; [pod nauch. red. P. N. Kliukina]. — M. : EKSMO, 2009. — 959 s. [in Russian]

4. *Kirilenko L. M.* Struktura potreb ta ii vpliv na sistemu i formi osobistogo spozhivannia /L.M. Kirilenko // *Teoretichni ta prikladni pitannia ekonomiki : zb. nauk. prats' / M-vo osviti i nauki Ukraïni, Kiïvs'kii nats. un-t im. Tarasa Shevchenka ; [vidp. red. A. V. Shegda]*. — K. : VPTs «Kiïvs'kii un-t». — Vip. 22. — 2010 [in Ukrainian]

5. *Korotchenko A. L.* Kapital: Teoreticheskie osnovy kapitala: [monografiia] / A. L. Korotchenko. — K. : NTUU KPI, 2008. — 96 s. [in Russian]

6. *Lomakin V. K.* Mirovaia ekonomika: Uchebnik dlia vuzov. — 2-e izd. Pererab. I dop. — M.: IuNITI-DANA, 2002. — 735 s. [in Russian]

7. *Marks K., Engel's F.* Manifest Kommunisticheskoi partii. — M.: Politizdat, 1971. — 64 s. [in Russian]

8. *Marshall A.* Osnovy ekonomicheskoi nauki [Tekst]; [predisl. Dzh. M. Keinsa; pod nauch. red. P. N. Kliukina]. — M. : EKSMO, 2008. — 832 s. [in Russian]

9. *Petrenko Ia. V.* Paradoks potrebleniia kak rezul'tat deistviia efekta potrebitel'skogo laga / Ia. V. Petrenko // *Aktual'ni problemi ekonomiki*. — 2006. — N 8. — S. 206—213 [in Russian]

10. *Samuel'son P.* Ekonomika / Pol E. Samuel'son, Vil'iam D. Nordkhaus ; [per. s angl. O. L. Peliavskogo ; pod red. A. A. Starostinoi, V. A. Kravchenko]. / 18-e izd. — M. ; Spb. ; K. : Vil'iams, 2008. — 1360 s. [in Russian]

11. *Toinbi A.Dzh.* Postizhenie istorii: Per. s angl. / Sost. Ogurtsov A.P. — M.: Progress, 1996. — 608 s. [in Russian]

12. *Filipenko A. S.* Global'ni formi ekonomichnogo rozvitku: istoriia i suchasnist' : [monografiia] / A.S. Filipenko. — K. : Znannia, 2007. — 670 s. [in Ukrainian]

13. *Khansen E.* Denezhnaia teoriia i finansovaia politika : Per. s angl. / E. Khansen. — M. : Delo, 2006. — 312 s. [in Russian]

14. *Shafaliuk O. K.* Gumanistichna kontseptsiiia spozhivacha v marketingu : monografiia / O. K. Shafaliuk. — K. : KNEU, 2008. — 200 s. [in Ukrainian]

15. *Shraibfeder D. Effektivnoe upravlenie zapasami / D.Shraibfeder. — M.: Al'pina Biznes Buks, 2006. — 304 s. [in Russian]*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2013 г.

УДК: 316.324.8/342.1(477)

Чук О. В., к.е.н., доцент
кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Chuk O. V.,
Ph. D. in Economic, Assistant Professor of
Department of Accounting,
SHEE «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»

BECOMING OF UKRAINE AS POSTINDUSTRIAL SOCIETY IN CONTEXT OF FORMING OF UKRAINIAN NATION

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто шляхи встановлення України як постіндустріального суспільства. Ці шляхи залежать від різних факторів і формують майбутнє нашого народу. Чи варто робити радикальні кроки до утворення нового прогресивного виду суспільства? Варто, адже це новітнє економічне суспільство, яке відповідає на більшість проблемних питань нашого часу, досягнути рівня розвитку якого прагнуть майже всі країни світу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Постіндустріальне суспільство, індустріальна економіка, новітнє економічне суспільство, науково-технічний потенціал, інвестиційна діяльність.

ANNOTATION. The article deals with the ways of Ukraine as a post-industrial society. Those ways depending on different factors and shaping the future of our nation. Should make radical moves to a new kind of progressive society? It should, because this latest economic society which answers the most problematic issues of our time, to achieve the level of development sought by almost all countries of the world.

KEY WORDS: Postindustrial society, industrial economy, modern economic society, scientific and technical potential, investment activities.